

8:3

Sedan ägaren till fastighet inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning begärt att få bruka anläggningen har kommunens gatukontor beslutat att inskränka verksamhetsområdet så att det inte längre omfattade fastigheten. Fastighetsägaren har det oaktat tillerkänts bruksrätt till den allmänna va-anläggningen.

M.C. ägde en fastighet, belägen i den del av Halmstads kommun som före kommun-sammanläggning den 1 januari 1974 utgjorde Harplinge kommun. Fastigheten ingår i en grupp om tio, av jordbruksmark omgivna bostadsfastigheter, av vilka ungefär hälften användes för fritidsändamål och resten för åretruntboende. Det markområdet inom vilket dessa fastigheter är belägna har inte undergått planläggning enligt byggnadslagen.

Bostadshuset på M.C:s fastighet innehåller fyra rum och kök i bottenplanet och en inredd vind. Det används för närvarande som sommarbostad.

Den 30 oktober 1972 fattade kommunfullmäktigt i dåvarande Harplinge kommun beslut angående verksamhetsområde för kommunens allmänna va-anläggning. Enligt beslutet skulle verksamhetsområdet omfatta flera geografiskt skilda delområden, däribland ett som utgjordes av fastigheten och dess nio grannfastigheter. Kommunfullmäktiges beslut vann laga kraft. Någon utbyggnad av anläggningens ledningsnät till nyssnämnda delområde och de däri ingående fastigheterna har dock hittills inte kommit till stånd.

M.C. väckte den 30 juli 1975 hos Va-nämnden talan mot Halmstads kommun såsom nuvarande huvudman för den allmänna va-anläggningen och yrkade – såsom hans talan slutligen bestämdes – förpliktande för kommunen att före den 1 november 1977 utföra de anordningar som behövdes för att han skulle kunna bruka anläggningen för fastigheten.

Halmstads kommun bestred denna talan under påståendet att fastigheten sedan den 26 september 1974 inte längre ingår i verksamhetsområdet för kommunens va-anläggning. Kommunen anförde: den 1 januari 1974 uppgick förutom Harplinge även andra kommuner i Halmstads kommun. I dessa kommuner hade fastställts verksamhetsområden för allmänna va-anläggningar, omfattande även sådana delområden där inga förutsättningar finns att inom överskådlig framtid anlägga allmänna va-anläggningar. Markområden som inte kan väntas bli bebyggda på många år eller ens någonsin hade medtagits. Sedan länsstyrelsen anmodat Halmstads kommun att redovisa nuvarande omfattning av verksamhetsområdet för sin va-anläggning, företogs under år 1974 inom kommunens gatukontor en genomgång och revision av samtliga före sammanläggningen gällande verksamhetsområden inom delkommunerna. Vid revisionen uteslöts från den nybildade kommunens verksamhetsområde vissa områden och fastigheter, som inte var aktuella för exploatering inom överskådlig tid eller som av plantekniska, ekonomiska eller andra skäl inte borde ingå i verksamhetsområdet. Bland de uteslutna delområdena ingick det som inneslöt M.C:s fastighet och angränsande fastigheter. Det reviderade kartmaterialet framlades den 24 september 1974 för kommunstyrelsens arbetsutskott, som godkände det för redovisning till länsstyrelsen. Sådan

redovisning skedde genom skrivelse från gatukontoret till länsstyrelsen den 26 samma månad. Ändringen av verksamhetsområdet företogs av gatukontoret på kommunens vägnar. Något delegationsbeslut hade inte fattats av kommunfullmäktige, vilket i och för sig hade varit möjligt, men fullmäktige har i efterhand godkänt åtgärden. Beslut härom fattades av kommunfullmäktige den 29 januari 1976. Över detta beslut har M.C. besvärat sig. Kommunen hävdar att uteslutningen av fastigheten ur verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning skett med verkan från den dag då revideringen av verksamhetsområdets gränser anmäldes till länsstyrelsen. Att kommunen äger inskränka verksamhetsområdet framgår av va-lagen som tillerkänner huvudmannen för allmän va-anläggning rätt att bestämma områdets gränser. Fråga är om planering av det slag som kommunen har att besluta om. För det fall att fastigheten mot vad kommunen sålunda hävdar, skulle anses alltså ingå i verksamhetsområdet för kommunens va-anläggning, vitsordar kommunen att övriga i lag angivna förutsättningar för brukningsrätt till anläggningen föreligger med avseende på fastigheten.

M.C. genmälde att kommunen inte lagligen ägt utesluta fastigheten ur verksamhetsområdet, i vart fall inte sedan fråga väckts om rätt att bruka anläggningen för fastigheten, samt att beslut angående verksamhetsområdets omfattning lagligen inte kan fattas av annat organ än kommunfullmäktige.

Va-nämnden yttrande:

Allmän va-anläggnings verksamhetsområde är enligt 4 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar det område, inom vilket vattenförsörjning och avlopp har ordnats eller skall ordnas genom anläggningen. Verksamhetsområdet skall vara fastställt till sina gränser och bestäms enligt 5 § lagen av huvudmannen för anläggningen.

Omfattningen av verksamhetsområdet har rättslig betydelse bl.a. därigenom att de i 8 § lagen intagna bestämmelserna om brukningsrätt till allmän va-anläggning enbart gäller beträffande fastigheter inom verksamhetsområdet. Närmare bestämt föreligger enligt lagrummet skyldighet för va-anläggningens huvudman att låta ägare av fastighet inom verksamhetsområdet bruka anläggningen, om fastigheten behöver anordningar för vattenförsörjning och avlopp samt behovet inte kan med större fördel tillgodoses på annat sätt. I den mån den för verksamhetsområdet avsedda anläggningen ännu inte kommit till utförande är huvudmannen skyldig att låta utföra densamma, så att det blir möjligt för brukningsberättigad fastighetsägare att så snart det rimligen kan ske efter därom framställd begäran utöva sin brukningsrätt.

Den brukningsrätt som lagen sålunda tillerkänner ägare av fastighet inom verksamhetsområdet kan göras gällande även mot huvudmannens bestridande och den kan inte bringas att upphöra annat än under speciella omständigheter (jfr SOU 1967:65 s 48). Nu angivna förhållanden återverkar självfallet även på huvudmannens möjligheter att besluta om inskränkning av verksamhetsområdets omfattning. Vad särskilt beträffar det fall att brukningsberättigad fastighetsägare reser krav på att en för fastställt verksamhetsområde avsedd va-anläggning skall komma till utförande får av lagreglerna anses följa

att huvudmannen inte till avvärjande av ett sådant krav får ändra beslutet om verksamhetsområde, så att fastigheten utesluts (se prop. 1955:121 s 122 och 127 angående innebörden av motsvarande föreskrifter i äldre va-lag).

I förevarande fall är upplyst att fastigheten jämte nio kringliggande fastigheter genom lagakraftvunnet fullmäktigebeslut den 30 oktober 1972 intagits i verksamhetsområdet för Harplinge kommuns allmänna va-anläggning. Samtliga fastigheter utnyttjas för bostadsändamål – ungefär hälften av dem året runt – och har således behov av anordningar för vattenförsörjning och avlopp. Beträffande M.C:s fastighet är därjämte ostridigt att denna fastighet, om området förses med allmän va-anläggning, inte kan få sitt behov av va-anordningar tillgodosett med större fördel på annat sätt än genom anslutning till sådan anläggning. Anmärkas bör för övrigt att enligt vad som upplysts i målet, nyssnämnda fullmäktigebeslut föregåtts av ett under hösten 1971 från kommunens va-verk utsänt cirkulärmeddelande till de fastighetsägare, däribland M.C., som berördes av pågående och tillämnad utbyggnad av kommunens va-nät. Meddelandet innehöll bl.a. underrättelse om att anslutning av respektive fastigheter skulle kunna ske före nästa sommar". Vidare uppmanades fastighetsägaren att på en bifogad karta ange önskat läge för blivande förbindelsepunkt samt att "för kommande beräkning av brukningsavgift" ifylla och insända en likaledes bifogad blankett "avseende bostadsinventering". Blanketten var försedd med tryckt text och innefattade dels "ansökan om utförande av vatten- och avloppsledningar" jämte rekvisition av "erforderliga servisledningar samt vattenmätare", dels kolumner för redovisning av utrymmen och sanitär utrustning inom fastigheten. M.C. har för sin del – utan gensaga från sin motpart – uppgivit att han under november 1971 efterkommit cirkulärmeddelandet och därvid dels återställt kartan, vederbörligen ifylld, dels tillställt kommunen såväl nyssnämnda blankett med av honom undertecknad ansökan och rekvisition som en till kommunens byggnadsnämnd ställd ansökan om byggnadslov för det installationsarbete som behövdes för anslutningen.

Nyssberörda fullmäktigebeslut har medfört laga förpliktelse för Harplinge kommun att utföra allmän va-anläggning för berörda fastigheter i området samt att, under de förutsättningar som anges i 8 § va-lagen, upplåta brukningsrätt till anläggningen. Förpliktelsen har i och med kommunsammanläggningen den 1 januari 1974 övergått på Halmstads kommun. Vad som från Halmstads kommuns sida anförts i målet innefattar inte någon omständighet som medför att kommunen – genom ändring av verksamhetsområdets omfattning eller eljest – lagligen kan vinna befrielse från sagda förpliktelse. De åtgärder som kommunen vidtagit i sådant syfte kan i enlighet härmed inte tillmätas någon rättslig betydelse vid prövningen av nu förevarande tvist.

Det anförda innebär att fastigheten alltjämt skall anses tillhöra verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning samt att kommunen följaktligen är skyldig att låta M.C. såsom ägare av nämnda fastighet bruka den avsedda anläggningen.

M.C:s talan skall följaktligen helt bifallas.

Va-nämnden ålade Halmstads kommun att före den 1 november

1977 utföra de arbeten med avseende på kommunens allmänna va-anläggning som är nödvändiga för att M.C. såsom ägare av fastigheten skall kunna bruka anläggningen.

Beslut: 1976-10-22, BVa 40

Mål nr: Va 111/75

Halmstads kommun fullföljde talan och yrkade i Vattenöverdomstolen att M.C:s talan skulle ogillas. M.C. bestred ändring.

Vattenöverdomstolen yttrade:

Skäl har inte förebragts som föranleder ändring av Va-nämndens beslut. Anstånd med utförandet av de för brukandet nödvändiga arbetena bör dock medges till den 1 maj 1978.

Vattenöverdomstolen fastställde Va-nämndens beslut men bestämde sista dagen för arbetenas slutförande till den 1 maj 1978.

Dom 1977-04-25, DT 18